

Rutin för hantering av specialkost och anpassade måltider i Trosa kommun

Allmänt

Syftet med den här rutinen är att erbjuda barn och elever med behov av specialkost eller anpassad måltid en trygg miljö så att de kan känna sig säkra på att de får mat de kan äta. Rutinen ska tydliggöra ansvarsfördelningen inom kommunen, avgränsningar gällande rätt till specialkost/anpassad måltid samt beskriva tillvägagångssätt för vårdnadshavare vid ansökan.

Rutinen utgår från Kost & Närings nationella rekommendationer för specialkost och anpassade måltider i förskola och skola: <https://www.kostochnaring.se/vart-arbete/for-skola-skola/specialkost-anp-maltider/>

Begreppsförklaring

Specialkost innebär att kosten anpassas av medicinska skäl som t.ex. födoämnesallergi, laktosintolerans eller celiaki.

Anpassad måltid innebär de avvikelser från normalkosten som anses nödvändiga för att barnet/eleven ska klara sin studiegång i skolan eller vistelse i förskolan, exempelvis neuropsykiatriska funktionsvariationer (NPF) eller religion. Anpassningen kan även gälla själva måltidsmiljön.

Rutin gällande specialkost

- Behov av specialkost behöver styrkas med ett medicinskt utlåtande eller journalutdrag från vården där barnets diagnos framgår. Enklast är om vårdnadshavare begär ut en journalkopia. Om det finns svårigheter i hanteringen av journalkopior och läkarintyg kan skolsköterska vara behjälplig med journalrekvisition.
- Måltidsverksamheten inom förskola och skola använder inte mandel, nötter, jordnötter och sesamfrön. Trots att nämnda livsmedel inte används inom förskola och skola så ska allergi mot dessa ändå anmälas, i syfte att möjliggöra att hänsyn tas till "spår av..."-märkningar.
- Pedagoger har rätt till specialkost om de har ett medicinskt utlåtande/journalkopia. Ansökan görs genom e-tjänst.

- Grundskolelever med laktosintolerans erbjuds låglaktoskost, vilket innebär att matgästen erbjuds laktosfri mjölk att dricka, äter av normalkosten men erbjuds annan kost de dagar mjölkrik mat serveras. Det finns en fördel att flera gånger under dagen få i sig små mängder laktos om man är intolerant, för då fortsätter tarmen att producera laktas (enzym som bryter ner laktos). Total avsaknad av laktas vid födelsen är ytterst ovanligt.
- Laktosfri kost erbjuds inte barn inom förskolan om inte total avsaknad av laktas har konstaterats, då laktosintolerans är extremt ovanligt hos barn under fem år. Anledningen till detta är att en laktosfri kost kan dölja sekundär laktosintolerans som orsakas av en odiagnostiserad sjukdom, det är viktigt att säkerställa rätt diagnos.

Rutin gällande anpassade måltider

Vid behov av anpassade måltider av religiösa/etiska skäl

- Om man av icke medicinska skäl väljer bort vissa livsmedel (t.ex. kött eller fläsk) så erbjuder vi inom grundskolan ett fullvärdigt alternativ i den ordinarie buffén. Ingen ansökan behöver göras för elever inom grundskolan. Inom förskolan meddelar vårdnadshavare förskolan som i sin tur meddelar Måltidsservice, ingen ansökan via e-tjänst behövs.
- Vi tillhandahåller även helt växtbaserad (vegansk) kost till de elever som önskar det. Ansökan görs genom kommunens e-tjänst för barn inom grundskolan. För barn inom förskolan är förfarandet som ovan.

Vid behov av anpassade måltider på grund av särskilda behov

- Beslut om vilken typ av anpassning av måltiden som är aktuell för den enskilde individen fattas på ett dialogmöte mellan föräldrar och förskole/skolpersonal. Om förskolan/skolan bedömer att så behövs kan även kökspersonal, skolsköterska, specialpedagog eller skolpsykolog medverka på mötet. Detta möte ska genomföras innan ansökan. Datum och kontaktperson för dialogmötet ska anges vid ansökan om anpassad måltid.
- Dagar då erbjudandet via den befintliga matsedeln inte är tillräckligt erbjuder förskolan/skolan komplettering i form av en rullande alternativ matse-del.

Beställning av specialkost eller anpassad kost i förskola och skola

- När barn med behov av specialkost eller anpassad måltid skrivs in i förskolan och skolan ansvarar rektor för att vårdnadshavare i god tid inför terminsstart får information om gällande rutin för specialkost och anpassad kost samt hur ansökan ska göras.

- Ansökan om specialkost eller anpassad måltid görs via kommunens e-tjänst. Utlåtande/journalutdrag från vården som bekräftar diagnos bifogas i de fall det efterfrågas.
- Ny ansökan skickas in årligen inför varje hösttermin, senast 1 vecka innan läsårsstart eller om barnet/eleven byter förskola/skola.
- Den personal inom måltidsverksamhet eller förskola/skola som behöver information om vilka barn och elever som har behov av specialkost eller anpassad måltid ges behörighet till att se den informationen i kommunens e-tjänst.

Avslut eller förändringar av specialkost eller anpassade måltider

Många av de portioner specialkost och anpassade måltider som tillhandahålls i förskola och skola tas inte i anspråk. Detta leder till ökat matsvinn, onödiga kostnader och är resurskrävande. Därför behöver det säkerställas att köket alltid har uppdaterade uppgifter om vilka elever som har behov av specialkost eller anpassad kost:

- En godkänd ansökan om specialkost eller anpassad kost är giltig under ett läsår och behöver sedan förnyas nästkommande läsår för att vara giltig.
- Om en elev under två veckors tid inte gjort anspråk på överenskommen specialkost eller måltidsanpassning, utan att frånvaro meddelats, kan specialkosten eller måltidsanpassningen upphöra. Innan detta sker ska dock måltidsverksamheten kontakta rektor som i sin tur uppmärksammar vårdnadshavare på situationen. Skolan meddelar sedan måltidsverksamheten om specialkosten eller måltidsanpassningen ska återupptas.
- Vid förändringar under läsårets gång kontaktas skolan.

Vem ansvarar för vad?

Förskolans/skolans rektor ansvarar för att vårdnadshavare i god tid inför läsårsstart får information om gällande rutin för specialkost och anpassad måltid samt hur man gör en ansökan. Rektor ansvarar även för beslut om en elev/ett barn har behov av *anpassad måltid* eller inte. Rektor ansvarar även för att utse en person som hanterar informationen om specialkost och anpassade måltider på skolan samt att dessa uppgifter hanteras på ett säkert sätt.

Måltidsservice ansvarar för att i enlighet med inkomna uppgifter tillhandahålla den specialkost eller anpassade måltider som barn/elever har behov av enligt inkomna ansökningar och intyg. Måltidsservice ansvarar också för bedömning om ansökan om *specialkost* behöver kompletteras samt för uppföljning om specialkost/anpassade måltider inte nyttjas. Måltidsservice ansvarar även för att uppgifter om specialkost och anpassade måltider hanteras på ett säkert sätt.

Barnets vårdnadshavare ansvarar för att senast en vecka innan läsårsstart skicka in ansökan om specialkost eller anpassad måltid genom e-tjänst.

Skolsköterskan och skolläkare bidrar med medicinsk kompetens och stöd till rektor och måltidsansvarig. Det kan gälla inför beslut om specialkost eller anpassade måltider eller tolka journalkopia som styrker diagnosen. Skolläkare kan till exempel tillfrågas för att klargöra hur en specifik sjukdom eller annat tillstånd kan påverka behovet av specialkost eller anpassade måltider. Vid komplicerade fall kan teamarbete behövas och lämpliga resurser sammankallas. Om det via exempelvis hälsodeklarationen, hälsosamtal eller skolsköterskans "öppna mottagning" framkommer uppgifter som kan påverka elevens måltidssituation ska elevhälsan skyndsamt samverka med vårdnadshavare, måltidsansvarig och rektor på skolan.

Pedagogisk personal inom förskolan och grundskolan F-6 ska ansvara för att barnet/eleven hämtar rätt kost.

Elever klass 7-9 ansvarar själv för att hämta rätt kost.

Beredskap inför incidenter

Om barn som behöver medicinering p.g.a. sin allergi ser vårdnadshavaren till att förskola/skola har kännedom och att medicin finns på förskolan/skolan. Det är en stor fördel om barnets läkare har skrivit ut en handlingsplan i dubbla exemplar så att en kan förvaras i förskolan/skolan.

Akutingripande då barnet/eleven har känd allergi

Vid andningspåverkan, medvetandepåverkan, snabbt uppblossande utslag/ svullnad i och kring ansikte, om barnet/eleven får hest eller grötigt tal eller om han/hon "inte är sig själv"- RING 112 och hämta barnets/elevens handlingsplan om så finns. Agera utifrån vad som står i handlingsplanen, ge akutmedicin (som barnet/eleven själv har med sig eller där det finns)

Vid svår allergisk reaktion med t.ex. andnöd, svimning, svullnad (mun/hals) – RING 112

Barn/elev som aldrig tidigare haft en allergisk reaktion och saknar medicin

Vid andningspåverkan, medvetandepåverkan, snabbt uppblossande utslag/ svullnad i och kring ansikte, om barnet/eleven får hest eller grötigt tal eller om han/hon "inte är sig själv"- RING 112.

Om ett barn/elev har fått en allergisk reaktion och man misstänker att det beror på maten, spar om möjligt mat som barnet/eleven ätit av för analys.

Se även Checklista " Om någon får en reaktion" som måltidsservice har uppsatt i alla skolrestauranger.